

Nr 518.

Av herrar Lager och Adolfsson, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 308, angående anslag till planläggning av torvforskning m. m.

De svenska torvmossarna beräknas sträcka sig över 6 miljoner hektar. Torvmassan uppskattas till hundratals miljoner ton. 1946 års torvutredning har kommit till slutsatsen att om en fullgod metod finnes för att nyttiggöra torven skulle denna täcka vårt lands bränslebehov under minst 500 år.

Torvens användbarhet har hittills tilldragit sig endast föga intresse i vårt land. Av det lilla som är gjort här hemma och av vad som inhämtats från andra länder, där forskningen på detta område kommit längre, är det emellertid klart, att torven utom sin användbarhet som bränsle kan läggas till grund för kemisk industri.

De svenska torvfyndigheterna få sålunda betraktas som en naturrikedom, med ännu okända möjligheter. Exploateringen av denna naturrikedom har dessutom den fördelen, att utgrävningen av torvmossarna frilägger åker- och betesmark och förbättrar klimatet i trakten.

Förutsättningen för att rationellt utnyttja torvfyndigheterna är att forskning på lång sikt organiseras. Det anslag till forskning för detta ändamål som Kungl. Maj:t i sin proposition nr 308 begär måste hälsas med tillfredsställelse, men synes oss alltför blygsamt, särskilt med tanke på det betydligt större belopp som 1946 års torvutredning ansett erforderligt.

Det förefaller oss ändamålsenligt om man — jämsides med forskning — från statsmakternas sida sökte skapa garantier för att forskningens resultat kommer folket till godo, inte enskilda kapitalägare. Redan nu förfogar staten över vissa delar av de kända torvfyndigheterna, men den övervägande delen torde finnas på privata händer. Ingen tvekan råder om lämpligheten att staten driver forskningen. Ingen privat kapitalägare torde heller ha lust och resurser att konkurrera med staten på detta område. Därför vore det också naturligt att staten åt sig garanterade resultaten av denna forskning genom att jämsides med densamma utforska torvfyndigheterna och på lämpligt sätt säkra dem i det allmännas ägo.

Torvfyndigheterna ha ett omedelbart aktuellt intresse för vår bränsleförsörjning. Trots att de tekniska metoderna för torvupptagningen ännu äro ungefär desamma som för trettio år sedan och torvupptagningen i stort sett måste improviseras vid avspärningen, har torven under vissa av krigs-

åren tillfört landet en bränslemängd som svarar mot mer än en halv miljon ton kol eller koks eller 7 procent av landets bränslebehov. Under det senaste året har torvupptagningen emellertid gått tillbaka med hälften. Årets torvtäkt beräknas ge endast något över 500 000 ton torv, vars bränslevärde motsvarar 250 000 ton kol eller koks, 1 750 000 kubikmeter pannved eller 1 250 000 kubikmeter prima björkved. Då bränsleläget inte kan anses förbättrat jämfört med de närmast föregående åren, utan snarare tvärtom, synas orsakerna till denna nedgång behöva undersökas.

Som en av orsakerna anges den allmänna bristen på arbetskraft. Denna brist är emellertid inte hela förklaringen. De privata torvmosseägarna uppges ha ringa intresse att investera kapital i torvfabrikation (dränering, planeringsarbeten, inköp av maskiner, ordnandet av utlastningsanordningar etc.) av det skälet att avsättningsgarantier ges från statsmakternas sida endast för ett år i taget.

Inte minst med hänsyn taget till behovet att spara skogen för andra ändamål än bränsleändamål och med hänsyn till den omständigheten att importen av fossilt bränsle knappast kan tänkas bli tillräcklig under de närmaste åren, vore det tillbörligt att från statsmakternas sida vidtaga åtgärder i syfte att stimulera till ökad produktion av brännertorv för de närmaste åren framåt. Denna uppfattning styrkes av ett yttrande av ordföranden i bränslekommissionen, överdirektör K.-G. Ljungdahl, som i en översikt av vårt bränsleläge (»Från departement och nämnder» nr 8 1947) förklarar att »vi böra inte räkna med att under de närmaste åren kunna täcka hela vårt behov av fossila bränslen i Europa» samt att »vi sannolikt äro nödsakade att till någonting mellan 30 och 40 procent av vår bränsleförsörjning lita till import över Atlanten med den otrygghet som detta måste innebära». Uppläggning av en plan för ökning av produktionen av brännertorv, för kanske lämpligen tre år eller fem år framåt, kunde verksamt bidra till att öka tryggheten på bränsleförsörjningens område och borde inte heller behöva ålägga statskassan några nämnvärda utgifter. Priserna på ved äro sådana, att torven väl kan konkurrera med denna utan att subventioner i någon annan form behöva lämnas torvfabrikanterna än den som avsättningsgarantien möjligen kan innebära, därest en inte trolig lättnad av bränslesvårigheterna i Europa skulle inträda.

Sammanfattningsvis ville vi sålunda förorda att utskottet vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 308 måtte bedöma den s. k. torvfrågan utifrån synpunkterna att vi i torvmossarna ha en naturfyndighet med mycket stora möjligheter att tjäna som bränslekammare för vårt folkhushåll och som bas för kemisk industri samt att denna fyndighet med redan kända och prövade metoder och redskap kan bättre utnyttjas för att trygga det omedelbara behovet av bränsle.

Med hänvisning till vad ovan sagts tillåta vi oss föreslå,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att åtgärder skyndsamt vidtagas för att utforska landets förråd av torv, lämplig för industriell bearbetning,

att åtgärder vidtagas för att överföra i privat ägo varande torvfyndigheter i statens hand, samt

att Kungl. Maj:t föranstaltar om en planmässig utvidgning av produktionen av bränntorv under de närmaste åren.

Stockholm den 14 juni 1947.

Fritjof Lager.

Gunnar Adolfsson.
